

עיקר גדול ויסודי בעבודת ה', להיזהר מלהיות כפוי טובה להקב"ה!!!

הקשה האלשיך הק', מהו גדולת המצוה הזאת שעליה נברא העולם. עוד הקשה, מה כל הרעש אשר ציוה ה' לעשות במצות ביכורים, מה שלא מצינו בשום מצוה אחרת.

דהנה, אנו רואים במצות הביכורים, שנתייחדה בהרבה דברים ובעסק גדול יותר משאר מתנות כהונה. דבשאר מתנות כהונה יכול האדם לתת המתנה ישר לכהן שהוא מכיר, ואילו במצות ביכורים יש לו חיוב לעלות לבית המקדש בירושלים, להניף תנופה לה', ולקרוא פרשה מיוחדת.

ולא נסתפקו חז"ל הקדושים בעליה רגילה, אלא חז"ל הק' הורו, שורה ארוכה של הוראות, איך תיראה העליה המכובדת והיוצאת דופן, של הבאת הביכורים. וכך תיארוהו חז"ל (ביכורים פ"ג מ"ב): "כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעיר של מעמד, ולנין ברחובה של עיר ולא היו נכנסין לבתים, ולמשכים היה הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל בית אלוקינו", ועוד אמרו (שם מ"ג) "והשור הולך לפניו וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו, החליל מכה לפניו עד שמגיעים קרוב לירושלים, הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניו ועמדו את בכוריהם וכו', וכל בעלי אומנויות שבירושלים עומדים לפניו ושואלין בשלומם וכו'". ועוד אמרו (שם מ"ד) "העשירים מביאים בכוריהם בקלתות של כסף ושל זהב, והעניים מביאים אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה". ועוד אמרו שהביכורים טעונים קרבן שלמים בהבאתם שנאמר וְשִׁמְחָתְךָ בְּכָל הַטוֹב (דברים כו, יא).

וכדי להבין כמה זה חריג ענין הכבוד שנותנים בעלי אומנויות, נציין שההלכה קובעת שאין בעלי אומנויות חייבים לעמוד אפי' מפני ת"ח, כדי שלא יתבטלו ממלאכתם, ומ"מ היו חייבים לעמוד מפני מביאי ביכורים, 'דחביבה מצוה בשעתה'. וחז"ל שיערו שמסתמא מוחלין להם בעלי המלאכה. ובכן צריך להבין על מה כל הרעש הגדול הזה במצות ביכורים.

וביותר תמוה, כי עצם מתנת הביכורים, לא היה מתנה גדולה כלל וכלל, אלא היה די בגרגיר אחד מכל מין ומין, וכמו שמבואר במשנה המפורסמת (פאה פ"א מ"א) "אלו דברים שאין להם שיעור וכו' והביכורים". וכמו שמדגישו הרמב"ן בפרשתן (כו, ב) וז"ל: "יצוה, שיפריש הפרי בשדה, ויקרא עליו שם, ויביאנו לביתו, וישים אותו בכלי ראוי להוליכו לבית הבחירה, ולא נתן הכתוב שיעור בהם, אלא אפילו גרגיר אחד מכל המין ההוא פוטר כל השדה, כדין תרומה שחיטה אחת פוטר את הכרי", עכ"ל. ובדאי שטמון בזה לימוד עמוק מעבר לצורת המצוה החיצונית.

והשאלה נשאלת, במה ייחודיותה של מצוה זו שנעשית בקול גדול, וכלשון האלשיך הק', "ומה קול החרדה הזאת על פחות משהו חצי דינר".

« לא להיות כפוי טובה!!! »

ומבאר האלשיך הק', שעיקר כוונתו ית' במצוה זאת, להרחיקנו ממידת כפוי טובה, ולהביאנו להחזיק טובה כראוי, כי הוא עיקר גדול בעיקרי הדת, כי בו תלוי כל עבודת האלוקים, להכיר כי הנשמה לו ית', והגוף פעלו, וכולנו עבדיו, ובשכר זה הוא מקנה לנו את הארץ למורשה, ואם לאו הארץ תעזב ממנו.

« כמה מצוות יש בפסוק הראשון של הפרשה?? »

כתב בפרשה וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וַיְרִשְׁתָּהּ וַיִּשְׁבֶּתָּ בָּהּ, וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאֲרָצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ וְשִׂמְתָּ וּגו' (דברים כו, ב).

האור החיים הק' שואל, שלכאורה צריך להתבונן, מהי כאן גזירת הכתוב, איזו מצוה נצטוונו במלים אלו. כי אם רק רצה הכתוב לצוות עלינו להביא בכורים, היה לו לומר תקח מראשית פרי האדמה בלשון ציווי, ומהו כוונת הכתוב וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה.

ומבאר האור החיים הק', שכוונת הכתוב בפסוקים אלו לצוות על האדם ד' מצוות: "האחד, שידע בלבו כי לא בכוחו ולא בעצם גבורתו בא לרשת הארץ, אלא מתת ה', והוא אומר, אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ".

אדם צריך לדעת ולהכיר בלבו, שעם הכוחות שלו לבד, לא היה שייך לכבוש את הארץ, אלא זהו ארץ אשר ה' אלקיך נתן לך. ברגע שיודעים שהוא נתן, זה מחייב אותנו להתנהג בה, בצורה שהוא רוצה. וכמו שממשיך: "ודקדק לומר ה' אֱלֹקֶיךָ, להעיר שעל מנת שיקבל אלקותו עליו הוא נותן", הקב"ה לא נתן לנו את הארץ סתם, אלא כדי שנקבל על עצמנו את אלקותו,

ופירש הדבר, שאדם כביכול אומר להקב"ה, אבא, אני מסכים שאתה המלך, ובכוונתי להתנהג בדרכים שלך, ולשמוע לכל ההוראות שנתת לי בתורתך. וַיֵּדַע כָּל פְּעוּל כִּי אֲתָה פֹעֲלָתוֹ וַיִּבֶן כָּל יְצוּר כִּי אֲתָה יִצְרָתוֹ, כל אחד ידע שאתה, הקב"ה, היצרן, וההוראות שלך הם הוראות יצרן, ואם לא חיים לפי ההוראות מחריבים את העולם. וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מִלֶּךְ וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה, כלם יכריזו שאתה מלך, יחי המלך, ואם אתה המלך עלינו לשמוע כל מה שאתה אומר. זו המצוה הראשונה הידועה, והקבלה וההחלטה שה' הוא המלך ואנו עבדיו שומרי מצוותיו.

והאור החיים הק' ממשיך: "ב', להוריש הארץ מיושביה, הגם שיש לו דבר המספיק לו בארץ, אף על פי כן יגרש אויבי ה' מארצו, והוא אומר וַיְרִשְׁתָּהּ". הננו מצוים לגרש את כל הגויים מארץ ישראל, שלא ישאר מהם אפילו אחד, משום שאנו עלולים ללמוד ממעשיהם, ולא לשם כך נתן לנו הקב"ה את ארץ ישראל, כדי שנלמד ממעשיהם הרעים של הגויים יושבי הארץ, לכן, אף אם יש מספיק מקום ומחיה לכולם, עם כל זאת יגרש אויבי ה' מארצו.

"השלישית, ישיבת הארץ, שהיא מצוה בני עצמה, כמו שמצינו כמה הפליגו חז"ל (כתובות קיא), במצות ישיבת הארץ" הרביעית, היא הבאת הבכורים, כאומר וְלָקַחְתָּ וּגו'".

« ומה קול החרדה הזאת על פחות משהו חצי דינר?!? »

הנה, אמרו חז"ל (בר"א ו) "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (בראשית א, א) בשביל מצות ביכורים, שנאמר בה רֵאשִׁית בְּפִנְיֵי אֲדָמְתְךָ (שמות כג, יט), ברא אלקים את השמים ואת הארץ".

וכוונת ה' במצוה זו, כי כאשר האדם ישב בארץ זבת חלב ודבש, שמן ודשן, תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד, בתים מלאים כל טוב אשר לא מילא, כרמים וזיתים אשר לא נטע, חיטה ושעורה לרוב, זו השעה שידחינו יצרו ללכת בשרירות ליבו לאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, על כן ציוה ה' לבלתי נאבד חלילה, ופן נשמן ונבעט, שכל שנה ושנה ניקח מראשית כל פרי האדמה, וברעש גדול נפרסם כי לא לנו המה כי הכל שלו ית'.

זהו כוונתם במה שאמרו שבשביל מצות ביכורים נברא העולם, היינו שנחזיק לה' טובה על המחיה ועל הכלכלה.

ומשל למלך רם, שברשותו כרם נפלא, והוריד בה אריס לעבדו ולשמרו, ובראות האריס שהגפן הראשונה ביכרה והתנאה חנטה פגיה מיד הביאה לאדון ואומר לו הנה נועם פרי זה שלך הוא, ולא ערב לי לאכול ממנו טרם הצגתיו לפניך, כל לא לי הזרע כי אם ממך הכל, כראות המלך כך, אמר לו, יהי לך כל השאר.

וכן כאן כאשר מביא האדם מביכורי אדמתו אל הקב"ה, אז יתן לו השי"ת הכל במתנה וזה שנאמר וְשִׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב (דברים כו, יא).

« לא להיות כפוי טובה!!! »

יש עוד ענין במצות ביכורים כמו שכתוב **התפארת שלמה זי"ע**, בזה"ל: "עוד יש לומר בדרך הנ"ל, כי סגולת מצוח ביכורים להורות לאדם מדת ההסתפקות, ולא יתקנא בחבירו כלל, וכלם שוים לטובה, כי מי שיש לו שדות הרבה הביא מכל שדה ביכורים, ומי שלא היה לו רק שדה אחת לא הביא רק משדה אחת, עם כל זה המצוה הזאת שיהיה שמח בחלקו, כי השי"ת נתן לו זאת ובודאי לא נצרך לו יותר."

"וזה שאמרו במסכת אבות (ד, א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו', שהאדם צריך להאמין שכל מזונותיו ועשרו הכל בהשגחת הבורא ברוך הוא, על כן, לא יהיה לו קנאה על חבירו, כי אין זה חלקו, ומה שהוא צריך יש לו, ובודאי לא נצרך לו יותר, עכ"ל.

גם הרה"ק הדגל מחנה אפרים זי"ע (ד"ה ושמחת, ועו"ל ע"ד שאמרת), מבאר הפסוק עדין, וז"ל: "עוד י"ל ע"ד שאמרתי על פסוק וְאֶבְרַחְם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְהָיָה בְרַךְ אֶת אֲבְרָהָם בְּכָל (בראשית כד, א), היינו שבירך אותו במדת 'כל'. ואי' בזה"ק (שמות ט, ט) 'כל' היא רזא דמהימנותא. וזהו ג"כ וַיִּתֵּן [אברהם] אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לַיִצְחָק (בראשית כה, ה), היינו שמסר מדת 'כל', רזא דמהימנותא, אשר לו, ליצחק. וזהו אֲרָץ אֲשֶׁר וגו' לא תִּחְסַר כָּל בָּהּ (דברים ח, ט), כנ"ל. וכן אמר יעקב ג"כ וְכִי יֵשׁ לִי כָל (בראשית לג, יא). היינו שחננו ה' במדת 'כל', ולכן לא יהיה לי שום חסרון במה שתקח המתנה מידי."

"וזהו ג"כ הבטחה שלימה וְשִׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב (דברים שם), היינו שתזכה להשיג מדת כל, שהיא שלימות וכללות הטוב, כי דוֹרְשֵׁי ה' לא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב (תהלים לד, יא), והבין, עכ"ל.

וממשיך התפארת שלמה (שם), בזה"ל: "ובזה ניחא מה שיש לדקדק כפילות הלשון, שמתחיל אֲשֶׁר ה' אֶלְקֵיךָ נתן לך נְחֻלָּה לְרִשְׁתָּהּ, כפל לשון, נתינה, נחלה וירושה, ולבסוף מסיים וְשִׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נתן לך, בנתינה לחוד. וכן בברכת המזון מסיים על הארץ הטובה אשר נתן לך. דמדת ההסתפקות בא לאדם שצריך לזכור כי ערום יצא מבטן אמו (ע"פ איוב, א, כא), נמצא כל מה שיש לו היא מתנה."

"ולזה 'מתחיל בגנות ומסיים בשבח', דהיינו גנות - שאינו ראוי למתנה זו, ולכן מסיים בשבח - להודות להקב"ה. אבל אם האדם חושב עצמו לגדול, כי לפי מעשיו ראוי לו כל טוב, אינו נותן שבח להקב"ה.

ולכן מסיים הפסוק וְשִׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נתן לך ה', שהכל היא בדרך נתינה ותהיה שמח בהטובה כנ"ל, עכ"ל התפארת שלמה.

היוצא מדבריהם, שמצוות ביכורים מלמדנו לחיות באמונה בהירות שכל מה שנגזר על האדם יגיע לו, וממילא יהיה שמח בחלקו, וממילא כשאדם חי שכל מה שיגיע לו זה מתנת אלוקים, הוא נותן הודאה להקב"ה על מה יקבל ממנו, דהרי הוא מתנת אלוקים.

וכן כתב הרמב"ן (סוף פרשת בא), וז"ל: "וכוונת כל המצוות, שנאמין באלקינו ונודה לפניו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין לעליון בתחתונים חפץ מלבד זה שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו". ומסיים "ומן הניסים הגדולים המפורסמים, אדם מודה בניסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה", עכ"ל.

האור החיים הק' עה"פ וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הֵנְתֵן לָךְ כַּח לַעֲשׂוֹת חֵיל לְמַעַן הָקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר נָשָׁבַע לְאַבְרָהָם בְּיָמָיו (דברים ה, יח) כתב, שעיקר מלחמת היצר היא להשכיחו שכל מה שמקבל הוא מהשי"ת, וז"ל: "פירוש שצריך לתת לבו על טובתו, כי מה' היתה לו, ודבר זה יעירנהו תמיד להכיר בוראו והשגחתו עליו, ותחילת תחבולות יצר האדם הוא להשכיחו דבר זה, ודרך זה יכנס לאבדו."

"ואולי כי לזה סמך מאמר שאחרי זה וְהָיָה אִם שָׂכַח תִּשְׁכַּח (שם ט), פירוש אם שכוח דבר זה שה' הוא המטיב לך וגו', סופך שתשכח את ה', וסופך ללכת אחרי אלהים אחרים. ולא במחשבה לבד אלא במעשה, כאומרו וְעַבַדְתָּם, ולא עבודה שאינה מסויימת באיסור, אלא וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם שהיא עבודה מסויימת באיסור, לכל עבודה זרה שבעולם, כאומרם ז"ל (סנהדרין ס, ב): המשתחוה למרקוליס חייב, הגם שאין עבודתו בכך, הא למדת שזכירה זו גדר גדול לעבודת ה', ומחסרונה ידיחנו השטן ממדריגה למדריגה למטה ממנה", עכ"ל.

ומאידיך גיסא מי שמודה להקב"ה על כל טובה וטובה אפילו אין לו שום זכות הקב"ה משפיע כל טוב, כדאיתא **בתנא דבי אליהו** (זוטא פ"ו), "ירד הקב"ה לסוף דעתו של משה והראה לו דור ודור וחכמיו, דור דור ופרנסיו, והראה לו מדותיו שהוא מתנהג בהם בעוה"ז, ומדותיו שהוא מתנהג בהם בעוה"ב."

"ואמר לו למשה, אתה אומר מפני יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו, כמו שאמרת הוֹדַעְנִי נָא אֶת דְּרָכֶךָ (שמות לג, ג). אמר לו הקב"ה, משה, אין אתה יכול לעמוד על כל מדותי, אלא הריני מודיעך מקצת מדותי כשאני רואה בני אדם, אע"פ שאין בהם תהילה ושבח של תורה ומעשים טובים, לא במעשה ידיהן ולא במעשה אבותיהן, אלא רק בשביל שהן עומדים ומודים ומשבחים ומרבים תחנונים לפני, אני נזקק להם וכופל מזונותיהן", עכ"ל.

כתוב בספרים הקדושים כי ככל שהאדם מחזק בטחונו בהקב"ה, הקב"ה משגיח עליו יותר ומשפיע עליו יותר ומשפיע לו מזונו, כמו שכתוב, יְהִי חֶסֶדְךָ ה' עֲלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יַחְלֵנוּ לָךְ (תהלים לג, כב).

וכן כתב הדברת שלמה (לוצק) פרשת נשא, כל מי שמאמין בהשגחת השי"ת, ורואה השגחתו בכל דבר, הוא יותר מושגח בפרטיות משאר בני אדם, וזהו שרמזו חז"ל (חגיגה ד), כדרך שבא לראות כך בא ליראות.

וכך, ע"י אמונה שלימה יכול האדם באמת להודות להקב"ה, כי הודאה בלי אמונה, זהו הודאה משפה ולחוץ, ואין האדם באמת 'מודה' ומשבח להקב"ה כשהוא לא מאמין באמת שהכל מהקב"ה והכל לטובתו.

...להרחיקנו ממידת
כפוי טובה, ולהביאנו
להחזיק טובה כראוי,
כי הוא עיקר גדול
בעיקרי הדת, כי בו
תלוי כל עבודת
האלוקים, להכיר כי
הנשמה לו ית', והגוף
פעלו, וכולנו עבדיו,
ובשכר זה הוא
מקנה לנו את הארץ
למורשה, ואם לאו
הארץ תעזב ממנו..."